

برخی «اسرار» و «آداب» پیاده‌روی اربعین

پناهیان: اربعین از یک مستحب گذشته و امروز یک وظیفه است/ برای افزایش جمعیت اربعین تلاش کنیم/ باید فهرست آداب پیاده‌روی اربعین بین «تمام زوار» توزیع شود/ چهار نکته مهم در آداب پیاده‌روی اربعین/ زیاد هوس «برخی نهی از منکرها» به سرتان نزند + صوت

پناهیان: اربعین مجلس روضه‌ای است که خود امام حسین(ع) برگزار کرده. شما باور می‌کنید که کسی هیئت‌داری کند، ولی برای اربعین کاری انجام ندهد؟! چون یک دفعه‌ای این سؤال پیش می‌آید که «اصلًا او برای چه هیات‌داری می‌کند؟» شما باورتان می‌آید کسی در طول سال برای امام حسین(ع) نذری بدهد، اما برای اربعین خرج نکند؟! اصلًا باور می‌کنید یک چنین افرادی موجود باشند، چون غفلت به این عظمت اصلًا امکان ندارد! اربعین در خانه تک تک ما را زده است

حجت‌الاسلام پناهیان در همایش زائرین و فعالیت‌پیاده‌روی اربعین در مشهد سخنرانی کرد و به «اسرار و آداب پیاده‌روی اربعین» پرداخت. در ادامه گزارش مسروچ این سخنرانی را می‌خوانید:

الف) برخی اسرار پیاده‌روی اربعین

۱. اسرار معنوی اربعین / هر کسی با یکبار تجربه، آثار معنوی پیاده‌روی اربعین را در وجود خود احساس می‌کند

- در برآر اربعین باعظمت حسینی، عرائض خود را به دو بخش عمده تقسیم می‌کنم: یکی اسرار اربعین و دیگری ادب اربعین. در باب اسرار اربعین، هم می‌شود به اسرار معنوی اربعین پرداخت و هم به اسرار اجتماعی، سیاسی و جهانی اربعین پرداخت. در برآر اسرار معنوی اربعین؛ وقتی انسان به عظمت ثواب پیاده رفتن برای زیارت امام حسین(ع) نگاه می‌کند، به این نتیجه می‌رسد که هیچ عملی پرثواب‌تر از این عمل برای مؤمنین، قرار داده نشده است. (امام صادق(ع): مَنْ زَارَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ حِجَّةً وَ عُمْرَةً؛ عَوَالِيُّ اللَّائِي /٤٢٦) (مَنْ أَتَىَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَ مَاشِيًّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَ مَحَا عَنْهُ أَلْفَ سَيِّئَةٍ وَ رَفَعَ لَهُ أَلْفَ دَرَجَةٍ؛ كَامِلُ الْزِيَاراتِ /١٣٣) (مَنْ أَتَىَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَ مَاشِيًّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ وَ بِكُلِّ قَدْمٍ يَرْفَعُهَا وَ يَضْعُفُهَا عِنْقَ رَقَبَةِ مِنْ وُلْدِ إِسْمَاعِيلٍ؛ كَامِلُ الْزِيَاراتِ /١٣٤)

واقعاً در ک انسان از اسرار معنوی این سفر باعظمت عاجز می‌ماند. فکر می‌کنم زیاد تبلیغات نیاز نداشته باشد، هر کسی تجربه کرده باشد، آثار باعظمت معنوی این پیاده‌روی باعظمت را در وجود خودش احساس می‌کند. وقتی کسی این تجربه معنوی را پیدا کرد، دیگر نیاز به تبلیغات ندارد. و این چیزی نیست جز کشش معنوی اربعین برای دل‌های پاک و نورانی.

۲. اسرار اجتماعی، سیاسی و تمدنی اربعین / امام «وحدت گستردگی» را علامت نصرت قطعی الهی و پیروزی می‌دانست

- بنده از اسرار معنوی اربعین می‌گذرم، و به اسرار اجتماعی، سیاسی، جهانی و تمدنی اربعین می‌پردازم. حضرت امام(ره) یک مطلبی را در سال اول بعد از پیروزی انقلاب، ۱۲ مرتبه در سخنرانی خود تکرار کرده‌اند و در سال دوم هم تحلیل همین مطلب را ۱۲ بار تکرار کرده‌اند که این بسیار قابل توجه است. ایشان می‌فرمود: من زمانی در فرانسه به پیروزی انقلاب، معتقد شدم که از یک روستایی به من خبر دادند که در آن روستا آن عالم ده جلو می‌افند و مردم دنبال او تظاهرات می‌کنند و همان شعارهایی که در شهرهای بزرگ داده می‌شد، در آن روستا هم داده می‌شود. (صحیفه امام/۸ و ۲۲۴/۶ و ۴۹۰/۶) امام(ره) می‌فرماید وقتی این داستان

برای من نقل شد، به پیروزی انقلاب یقین پیدا کردم. چون با تبلیغات نمی‌شود یک ملتی را این‌طوری به صفت کرد که در هر کجا، یک شعار واحد را سر بدھند. لذا من این را علامت نصرت الهی دیدم و وقتی خدا این‌چنین در دل‌ها تحول ایجاد کند، این علامت یک پیروزی بزرگی است که خواهد رسید.

حضرت امام این مثال را هم مکرر بیان کردند که در تظاهرات‌های قبل از پیروزی انقلاب، یک پیروزی چند تا سکهٔ دو ریالی در کاسه‌ای ریخته بود و در کنار خیابان آورده بود که اگر انقلابیون نیاز به تلفن زدن پیدا کردند، از این پول خُردها به آنها بدهد. (صحیفهٔ امام ۲۶۵/۷ و ۴۰۷/۹) حضرت امام اینها را نشانهٔ نصرت الهی می‌داند و پای همین مثال، تحلیل‌هایی دارد.

حرکت خودجوش مردمی در اربعین اسراری دارد / بی‌تردید این تحول را باید مقدمهٔ ظهور دانست

شما همین تحلیل امام را دربارهٔ اتفاقات باعظمتی که در جریان پیاده‌روی اربعین می‌افتد و این پذیرایی خودجوش مردمی ببینید. بندۀ می‌خواهم بر اساس این تحلیل حضرت امام(ره) بگویم که صحنه‌های پیاده‌روی اربعین بسیار باعظمت‌تر از این اتفاقات (فوق الذکر) در اقصیٰ نقاط ایران است. در این پیاده‌روی، عشایر و سایر مردم خونگرم عراق، بعضًا تمام هستی خود را لب جاده می‌آورند و در اختیار زائرین قرار می‌دهند. صدھا میلیون و عدهٔ غذایی توسط عشایر و مردم عراق در این مسیر توزیع می‌شود. ضمن اینکه زائرین هم برای پیاده‌روی در این مسیر این‌همه سختی و زحمت تحمل می‌کنند؛ بدون اینکه تبلیغاتی برای حضور گستردهٔ مردم صورت گرفته باشد.

این همدلی و این پذیرایی باشکوه از زائرین توسط ملت عراق و حضور این جمعیت میلیونی، یک حرکت خودجوش مردمی است که اسراری دارد. و این اسرار را کسانی که جامعه‌شناسی دینی و نگاه عمیق به سنت‌های دینی دارند، متوجه می‌شوند. بی‌تردید این تحول را باید مقدمهٔ ظهور دانست. حضرت امام(ره) در سال ۶۱ می‌فرمود: اینکه جوان‌های ما تقاضای شهادت می‌کنند، از علائم ظهور است (این شوق و شغفها به لقاء الله برای آنها حاصل شده است...). که یکی از علائم ظهور بقیه الله ارواحنا فداه است؛ صحیفهٔ امام/۱۶ (۱۲۹) و شما امروز می‌بینید که میلیون‌ها نفر با اطلاع دقیق از خطرات احتمالی، در این پیاده‌روی اربعین شرکت می‌کنند.

پیاده‌روی اربعین، نقطه‌ای اوج دسته‌های عزاداری و تظاهرات برای امام حسین(ع) است

حضرت امام(ره) نسبت به دسته‌های عزاداری و تظاهرات دربارهٔ ابا عبدالله الحسین(ع) عنایت ویژه‌ای دارند و اصلاً آثار مجالس محدود زیر سقف یا زیارت عاشوراهای خانگی را در آن حدّ و اندازه نمی‌دانند. ایشان می‌فرمایند: «سیدالشہدا را این گریه‌ها حفظ کرده است و مکتبش را این مصیبتها و داد و قالهای حفظ کرده؛ این سینه‌زنیها و این دستجات، و عرض می‌کنم اینها حفظ کرده. اگر فقط مقدسی بود و توی اتاق و توی خانه می‌نشست برای خودش و هی زیارت عاشورا می‌خواند و تسبيح می‌گرداند، نمانده بود چیزی، هیاھو می‌خواهد. هر مکتبی هیاھو می‌خواهد، باید پایش سینه بزنند، هر مکتبی تا پایش سینه‌زن نباشد، تا پایش گریه کن نباشد، تا پایش توی سر و سینه زدن نباشد، حفظ نمی‌شود.» (صحیفهٔ امام/۸/۵۲۶)

همان‌طور که امروز می‌بینید، اوج دسته‌های عزاداری و تظاهرات دربارهٔ امام حسین(ع) در پیاده‌روی اربعین دیده می‌شود. اگر کسی با نگاه‌ها و بیانات حضرت امام(ره) آشنا باشد، به اسرار اجتماعی، سیاسی و جهانی اربعین پی‌خواهد برد. کما اینکه اگر کسی با کلمات اهل‌بیت(ع) آشنا باشد، می‌تواند به اسرار معنوی و اسرار اجتماعی، سیاسی و جهانی پدیدهٔ اربعین پی‌برد.

امام(ره): اهل بیت(ع) از همان اول نقشه داشتند که با اشک برای حسین(ع) چه قدرتی می‌توان ایجاد کرد

- حضرت امام(ره) می‌فرمود، این‌همه ثواب برای امور مربوط به عزای امام حسین(ع)-مثلاً اینکه برای یک قطه اشک این‌قدر ثواب قرار داده‌اند- معنایش این است که اهل بیت(ع) از همان اول نقشه داشتند که با این اشک، چه قدرتی می‌توان ایجاد کرد. (چرا خداوند تبارک و تعالیٰ برای اشک و حتی یک قطه اشک و حتی تباکی، آن‌قدر ثواب داده است؟ کم کم مسأله از دید سیاسی اش معلوم می‌شود... مهم آن جنبه سیاسی است که ائمه ما در صدر اسلام نقشه‌اش را کشیده‌اند که تا آخر باشد و آن، این [که] اجتماع تحت یک بیرق، اجتماع تحت یک ایده و هیچ چیز نمی‌تواند این کار را به مقداری که عزای حضرت سید الشهداء در او تأثیر دارد، تأثیر بکند؛ صحیفه امام(ره) ۳۴۴/۱۶)

- شما این تحلیل حضرت امام(ره)-درباره ثواب یک قطه اشک- را در کنار فرمایش امام حسن عسکری(ع) درباره زیارت اربعین قرار دهید که آن را یکی از پنج علامت مؤمن بیان فرموده‌اند. (**عَلَامَاتُ الْمُؤْمِنِ خَمْسٌ... وَ زِيَارَةُ الْأَرْبَعِينَ؛ تَهذِيبُ الْأَحْكَامِ**) امام حسن عسکری(ع) آخرین امام حاضر بودند که پیام‌های خود را به طور مستقیم به شیعیان می‌دادند و ایشان قطعاً می‌دانستند این سخن‌شان- که در واقع یک میعادگاه برای عزاداران و زوار حسین(ع) مشخص کرده‌اند- در آینده میلیون‌ها مجری پیدا خواهد کرد و روزی خواهد رسید که دهها میلیون نفر در ایام اربعین در بیان‌ها به سوی کربلا حرکت خواهند کرد.

- برخی از پنج موردی که امام حسن عسکری(ع) به عنوان علام مؤمن برشمردند، خیلی فراغیر است؛ مثل آن اموری که مربوط به نماز است، مانند بلند گفتن **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**. برخی مواردش هم خیلی جزئی است، مثل انگشت‌تر به دست راست کردن، که یک آدابی است که مسأله چندان حیاتی‌ای نیست. بعد یک‌دفعه‌ای در بین اینها زیارت اربعین را هم قرار داده‌اند. (**عَلَامَاتُ الْمُؤْمِنِ خَمْسٌ صَلَاةُ الْخَمْسِينَ وَ زِيَارَةُ الْأَرْبَعِينَ وَ التَّخْتُمُ فِي الْيَمِينِ وَ تَعْفِيرُ الْجَهْرِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؛ تَهذِيبُ الْأَحْكَامِ**) ۵۲/۶

- واقعاً مردم اگر این پنج ویژگی را به عنوان علائم مؤمن، شروع کنند به رعایت کردن، اثر اربعین قابل مقایسه با بقیه موارد نیست. اما چرا حضرت اربعین را لابه‌لای این چند مشخصات جزئی‌تر و سهل‌الوصول‌تر قرار داده‌اند؟ شاید علت‌ش این باشد که حضرت خواسته‌اند این پیام را پنهان کنند. ایشان در این حدیث شریف پیامی داده‌اند که این پیام باید بماند و به وقت خودش اجرا شود. لذا آن را در بین توصیه‌های ساده دیگر، پنهان کرده‌اند تا هر کسی از دشمنان که این را دید، متوجه نشود که این چه نقش‌ای است و چه سخن عظیمی پشت سر آن نهفته است؟ بنده تصور می‌کنم که این یک نوع پنهان‌کاری است تا پیام حضرت در زمان مورد نظر، به دوستان و شیعیان برسد و آنها اجرا کنند. و الان همان زمان است. چون اگر بخواهد پیاده‌روی میلیونی صورت بگیرد، دولتها باید پای این کار بیایند. و الان می‌بینید که دولتها پای این کار آمده‌اند. حتی ملت‌ها و اقوام و هیات‌ها باید پای این کار باید بیایند.

روا نیست محب امام حسین(ع) برای اربعین کم بگذارد، اربعین در خانه تک تک ما را زده

- نکته دیگری که باید عرض کنم این است که الان روا نیست عزادار و محب اباعبدالله الحسین(ع) برای اربعین کم بگذارد، چه رسد به اینکه اصلاً برای اربعین کار نکند. شما باور می‌کنید که یک کسی هیئت‌داری کند ولی برای اربعین کاری انجام ندهد؟! چون یک‌دفعه‌ای این سوال پیش می‌آید که «اصلاً او برای چه هیات‌داری می‌کند؟»

اربعین مجلس روضه‌ای است که خود امام حسین برگزار کرده، باورتان می‌آید کسی در طول سال برای امام حسین(ع) نذری بدهد، اما برای اربعین خرج نکند؟!

• شما باورتان می‌آید کسی در طول سال برای امام حسین(ع) نذری بدهد، اما برای اربعین خرج نکند؟! اصلاً باور می‌کنید یک چنین افرادی موجود باشند، چون غفلت به این عظمت اصلاً امکان ندارد! اربعین در خانهٔ تک تک ما را زده است.

• چطور ممکن است روضه‌ای که خودتان می‌گیرید، برای شما اهمیت داشته باشد ولی در اربعین که خود ابا عبدالله الحسین(ع) در کربلا روضه گرفته است و خواهرش زینب بنت ابی شعب(س) در راه است و اربعین خودش را به کربلا می‌رساند- این مجلس بزرگ روضه ارباب، برایتان اهمیت نداشته باشد؟! یقیناً باید برای این روضه ارباب بیشتر اهمیت قائل شد. ما باید این را یک فرهنگ کنیم و به همدیگر بگوییم.

اربعین از یک رفتار مستحبی گذشته و امروز یک وظیفه محسوب می‌شود، اربعین جنبهٔ حیثیتی پیدا کرده/باید برای افزایش جمعیت اربعین تلاش کنیم

• موضوع اربعین از یک رفتار مستحبی عارفانهٔ معنوی گذشته است و امروز یک وظیفه محسوب می‌شود. کما اینکه در روایات هست که می‌فرماید: کسی که غنی هست باید سالی دوبار به زیارت کربلا برود و کسی که فقیر است، سالی یکبار برود. (حقَّ عَلَى الْغَنِيِّ أَنْ يَأْتِيَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَ فِي السَّنَةِ مَرَّتَيْنِ وَ حَقُّ عَلَى الْفَقِيرِ أَنْ يَأْتِيَهُ فِي السَّنَةِ مَرَّةً؛ تهذیب الاحکام/۴۳/۶) و با توجه به تسهیلاتی که برای اربعین طراحی شده و علی القاعده کم خرج تر است، از نظر مالی هم اگر حساب کنید، کسانی که نمی‌توانند زیاد بروند، لااقل باید در اربعین- که شرایطش فراهم است- بروند. ضمن اینکه اربعین دیگر برای مؤمنین، جنبهٔ حیثیتی پیدا کرده است. نه اینکه مراقب باشیم که جمعیتش کم نشود بلکه باید تلاش کنیم، جمعیتش افزایش پیدا کند.

• مقام معظم رهبری یکبار می‌فرمود: «شهدا مظہر قدرت این کشور هستند.» و این تعبیر فوق العاده عمیقی است. وقتی یک جامعه‌ای شهید بدهد، یعنی «ما از مرگ نمی‌ترسیم» لذا این جامعه قدرتمند می‌شود و دشمن نمی‌تواند نزدیک اینها شود. حالا با توجه به این کلام عمیق، شما ببینید که سیدالشهداء(ع) چقدر مظہر قدرت امت اسلامی است؟

با حضور در اربعین، به اقتدار حسینی در جهان کمک می‌کنیم/ دیگر نمی‌شود با ذکر حسین(ع) تفریحی برخورد کرد؛ بحث جدی شده!

• انگار وقتی که ما در اربعین حاضر می‌شویم، به اقتدار حسینی در جهان کمک کرده‌ایم. آیا می‌شود در این مسأله کم گذاشت؟! اصلاً نمی‌شود برای اربعین کم گذاشت.

• قربان صدقه امام حسین(ع) رفتن، دیگر ساده نیست! چون می‌گویند: «شما که این‌همه می‌گفتی من فدایت شوم، حالا بفرمایید؛ این گویی و این میدان! ببینیم در این عرصه چه قدمی بر می‌دارید!» البته نمی‌خواهد خودتان را فدا کنید، ولی بباید در این راه قدم بردارید. اصلاً دیگر نمی‌شود ادعا کرد و فرار کرد! نمی‌شود با ذکر امام حسین(ع) تفریحی برخورد کرد، دیگر مسأله جدی شده است. مگر می‌شود برای اربعین کم گذاشت؟!

هشدار امام صادق(ع) به کسی که ۳ سال یکبار کربلا نرود/ بالاتر از انگیزه عاطفی، باید احساس وظیفه کنیم و از قهر پیامبر(ص) بترسیم!

• ما باید بالاتر از انگیزه عاطفی، احساس وظیفه کنیم. بالاتر از انگیزه رسیدن به ثواب‌های باعظمت، از قهر پیامبر اکرم(ص) بترسیم. کما اینکه امام صادق(ع) به یکی از دوستان شان فرمود: شنیده‌ام برخی از شیعیان ما هستند که دو سه سال بر آنها گذشته ولی به کربلا و زیارت امام حسین(ع) نرفته‌اند. آن شخص پاسخ داد: آقا جان! خیلی‌ها هستند که این‌گونه هستند. حضرت با تعجب فرمود: مگر می‌شود؟! این افراد در روز قیامت چگونه می‌خواهند جواب پیامبر(ص) را بدهنند؟ (یا علی! بلغنى آنَّ قَوْمًا مِنْ شَيَعَتِنَا يَمْرُ بِأَحَدِهِمُ السَّنَةَ وَ السَّيَّانَ لَهُ يَزُورُونَ الْحُسَيْنَ؟ قُلْتُ جُلِيلٌ فِدَاكَ إِنِّي أَعْرِفُ أَنَّاسًا كَثِيرًا بِهَذِهِ الصِّفَةِ. قَالَ أَمَا وَاللَّهِ لِحَظَّهُمْ أَخْطُوا وَ عَنْ تَوَابِ اللَّهِ زَاغُوا وَ عَنْ جَوَارِ مُحَمَّدٍ صَ تَبَاعَدُوا..... أَمَّا إِنَّهُ مَا لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ عُذْرٍ وَ لَا عِنْدَ رَسُولِهِ مِنْ عُذْرٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ کامل‌الزيارات/ ۲۹۶)

از حضرت پرسیدند که حداکثر چه مدت یکبار باید به زیارت امام حسین(ع) برویم؟ حضرت فرمود: نباید بیشتر از سه سال غیبت کسی- یا نرفتنش به کربلا- طول بکشد و در غیر اینصورت مورد عاق رسول خدا(ص) قرار می‌گیرد(اما القریبُ فَلَا أَقَلَّ مِنْ شَهْرٍ وَ أَمَّا بَعْدُ الدَّارِ فَفِي كُلِّ ثَلَاثِ سِينِينَ فَمَا جَازَ الْثَلَاثَ سِينِينَ فَقَدْ عَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَ وَ قَطَعَ رَحْمَهُ إِلَّا مِنْ عَلَيْهِ؛ کامل‌الزيارات/ ۲۹۷)

خدا امام زمان(ع) را با رُعب کمک می‌کند/ اربعین مهمترین تجلیگاه قدرتی که رُعب به دل دشمن می‌اندازد

- اگر به همین اربعین، بیشتر بها بدھیم، قدرت اسلام، بیشتر خواهد شد و دشمنان کمتر به امت اسلامی، ضربه خواهند زد، و بیشتر از ما حساب خواهند برد. در فرج هم همین قاعدة «وَنَصَرَهُ بِالرُّغْبِ» محقق می‌شود و خدا با رعی که در دل دشمنان می‌اندازد، آخرین امام را کمک می‌کند. (**الْبَاقِرُ عَ يَقُولُ: الْقَائِمُ مِنَّا مَصْوُرٌ بِالرُّغْبِ؛ کمال‌الدین/ ۱/ ۳۳۱**) و اربعین مهمترین تجلیگاه قدرتی است که رعب را به دل دشمن می‌اندازد. دشمنان ما وقتی جمعیت میلیونی اربعین را می‌بینند، می‌پرسند: اینها با شعار «یا لَثَارَتِ الْحُسَيْنِ(ع)» کجا دارند می‌روند؟! اینها که هنوز امام‌شان پشت پرده غیبت است، اینها که در غیاب امام‌شان چنین قدرتی دارند، در حضور امام‌شان چه کار خواهند کرد؟!

مردم جهان هم وقتی خبر پیاده‌روی اربعین را بشوند، پیگیری خواهند کرد که این‌همه جمعیت برای چه در کربلا جمع می‌شوند؟ به آنها گفته می‌شود که پدر امام زمان شان هزار سال قبل به اینها فرموده است که اربعین در کربلا جمع شوید. حالا اگر خود امام زمان شان بیاید، چه کار خواهند کرد؟!

۱-۱) ب) برخی آداب پیاده‌روی اربعین

برای بی‌اثر کردن نقشه‌های دشمن در مقابل اربعین، کافی است «آداب پیاده‌روی اربعین» را رعایت کنیم

- با توجه به اینکه طبیعتاً دشمنان در مقابل این اربعین، بی‌کار نمی‌نشینند. حالا یک‌مقدار هم به آداب اربعین بپردازیم.
- بنده در طول این سال‌های بعد از دوران دفاع مقدس، خیلی با هیأت‌های خوب محشور بوده‌ام و ارتباط داشته‌ام. هر هیأتی که کارش خوب می‌شود و می‌گیرد، تنها نکته‌ای که خدمتشان عرض می‌کنم این است که «مواظب باشید شیطان بین شما اختلاف نیندازد، شما الان دارید با عشق و محبت کار می‌کنید، ولی شیطان سعی می‌کند این را خراب کند.» و بنده تجربه کرده‌ام، هر هیأتی که نسبت به این موضوع مراقبت نکرده، یک اختلافاتی بین‌شان ایجاد شده، چون کار شیطان همین است.

- تجربه نشان داده است که هر جمعی که می‌آیند و حرکت قشنگی راه می‌اندازند، شیطان می‌آید بین‌شان عداوت و اختلاف می‌اندازد تا حرکت‌شان را خراب کند. در زمان ما هم شیاطین، از شیطان اصلی پشت پرده، تا شیطانک‌ها و شیطان بزرگ یعنی آمریکا هم، طبیعی است که برای این جایگاه باعظمت(اربعین) نقشه کشیده باشند. ما برای اینکه نقشه‌های آنها را نقش برآب کنیم، کافی است که «آداب» این زیارت و پیاده‌روی باعظمت را رعایت کنیم.

۱. نشان دادن جلوه‌های زیبای محبت و حسّ برادری دینی / موکبدار عراقی: در اربعین عاشق ایرانی‌ها شدم

- در رأس آداب پیاده‌روی اربعین «نشان دادن محبت و احساس برادری دینی» قرار داد. باید این محبت و برادری در دل عزاداران امام حسین(ع) باشد و در رفتارهایشان دیده شود. البته اینکه این محبت چگونه باید در ابعاد و موقعیت‌های مختلف اجرا شود، به ذوق و سلیقهٔ شما بستگی دارد.

- یکی از موکبدارهای عراقی می‌گفت: به دلیل اینکه از زمان صدام در سرزمین‌های اسلامی، خیلی علیه ایرانی‌ها تبلیغات شده بود، من از ایرانی‌ها زیاد خوش نمی‌آمد. حتی در سال‌های قبل هم زائرینی از ایران به اینجا می‌آمدند، اما دلم با ایرانی‌ها صاف نشده بود، تا اینکه در جریان اربعین، من عاشق ایرانی‌ها شدم. چون دیدم که ایرانی‌ها هم خاکی هستند، مهریان برخورد می‌کنند و اینها هم پیاده می‌روند، و حاضرند در عشق به ابا عبدالله الحسین(ع) سختی‌ها را تحمل کنند. یعنی آن جلوهٔ زیبای برادری دینی را در اربعین از ایرانی‌ها دیدم.

- قبل‌اً هم ایرانی‌ها با کاروان‌ها و اتوبوس‌ها به زیارت کربلا رفته بودند، ولی در تعامل با عراقی‌ها یا در موقع خرید کردن و چانه‌زن‌ها، از خودشان آن رفتار زیبای مطلوب را که جلوهٔ زیبای برادری دینی باشد، نشان نداده بودند. شما می‌توانید اربعین را جایگاهی قرار دهید که این محبت و حسّ برادری دینی، بین دو ملت ایران و عراق تقویت شود.

با یک لبخند، میلیارها دلار هزینه دشمن برای اخلاق‌انگیزی بین دو ملت را بی‌اثر کنید

- مطمئن باشید که دشمنان دو ملت، میلیارها دلار هزینه کرده‌اند تا بین ملت‌ها اختلاف ایجاد کنند، شما با یک لبخند یا یک سلام و علیک گرم، این میلیارها هزینه دشمن را بی‌اثر کنید. چه اشکال دارد چهار تا کلمهٔ عربی-که محبت‌آمیز و صمیمی باشد- یاد بگیرید و آنجا استفاده کنید؟! مثلاً اگر کسی به زبان فارسی به شما بگویید: «آقا جون!» چقدر احساس صمیمیت برای تان ایجاد می‌کند! شما هم می‌توانید چند کلمهٔ این‌طوری یاد بگیرید و در مواجهه با برادران خونگرم عراقی، بیان کنید.

باید باعظمت‌ترین نمایش‌های برادری را در اربعین بجا آوریم

- ما واقعاً باید باعظمت‌ترین نمایش‌های برادری را در اربعین به‌جا بیاوریم. هم زائرین ایرانی نسبت به هم‌دیگر این کار را انجام دهنند و هم نسبت به برادران عراقی. عشق و صفا و محبت که در همهٔ دنیا شعارش را داده‌اند، در اربعین به راحتی می‌توانید اجرا کنید و بعد با این کار، بیینید که امام حسین(ع) چقدر شما را تحويل خواهد گرفت! پس مراقبت باشید که لبخند و ابراز محبت نسبت به یکدیگر، فراموش‌تان نشود.

- یکی از عواملی که موجب شده، جمعیت زائرین اربعین به سرعت از صدهزار نفر به یک میلیون نفر و به سرعت از یک میلیون به ۱۰ میلیون و به سرعت از ۱۰ میلیون به ۲۰ میلیون نفر برسد، همین محبت بین مؤمنین است. انسان وقتی در میان این جمعیت قرار می‌گیرد به خوبی این محبت و برادری را حسّ می‌کند.

۲. خوشخوارکی نکنیم/اعتراض امام صادق(ع) به خوشخوارکی زوار حسین(ع)

- یکی دیگر از آداب این زیارت این است که انسان در مصرف خوارکی‌ها صرفه‌جویی کند و خوشخوارکی نکند، که البته در آنجا پذیرایی در حد اعلی است و در مسیر پیاده‌روی اربعین، موکبدارها به‌حاطر محبت‌شان از شما خوب پذیرایی می‌کنند ولی شما نشان بدھید که «من نان خشک سفره را می‌خورم» یعنی مراقب باشید که حرص و لوع نسبت به این پذیرایی‌ها و خوارکی‌ها- ایجاد نشود. امام صادق(ع) در مسیر کربلا بودند و یک غذای خوش آب و رنگی برای حضرت آوردن، ایشان قبول نکردند و فرمودند: مگر چه خبر است؟ مگر داریم به عروسی می‌رویم؟ غذای عزادار بیاورید.

- امام صادق(ع) فرموند: بمن خبر رسیده است گروهی چون حسین(ع) را زیارت می‌کنند، سفره‌هائی بهمراه خود می‌برند، که شیرینی‌جات و حلواها و امثال آنها در آن حمل شده است، در صورتی که اگر قبور محباشان را زیارت می‌کرند چنین غذاهایی با خود نمی‌برند! أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَ تَلَغَّبَنِي أَنَّ قَوْمًا إِذَا زَارُوا الْحُسَيْنَ بْنَ عَلَىٰ حَمَلُوا مَعَهُمُ السُّفَرَ فِيهَا الْحَلَاوَةُ وَ الْأَخْبِصَةُ وَ أَسْبَاهُهَا لَوْ زَارُوا قُبُورَ أَحِيَّهِمْ مَا حَمَلُوا ذَلِكَ (کامل الزیارات/ص ۱۲۹ و من لا يحضره الفقيه/ ۲۸۱/۲)

- امام صادق(ع) به برخی اصحابشان فرمودند: آیا به زیارت قبر ابا عبد‌الله(ع) می‌روید؟ گفتم: بله. حضرت فرمود برای این سفر سفره برمی‌دارید؟ عرض کردم، بله. حضرت فرمودند: یقیناً اگر به زیارت قبول پدران و مادرانتان می‌رفتید، چنین نمی‌کردید. عرض کردم: پس چه چیزی بخوریم؟ فرمودند: شیر و نان؛ و قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَ لِيَعْضُ أَصْحَابِهِ تَأْتُونَ قَبْرَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَ؛ قَالَ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: تَسْتَخِذُونَ لِذلِكَ سُفَرَةً؟ قَالَ قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: أَمَا لَوْ أَتَيْتُمْ قُبُورَ آبَائِكُمْ وَ أَمْهَاتِكُمْ لَمْ تَفْعَلُوا ذَلِكَ. قَالَ قُلْتُ: أَيْ شَيْءٍ نَأْكُلُ؟ قَالَ الْخُبْزَ بِاللَّبَنِ. (من لا يحضره الفقيه/ ۲۸۱/۲)

- در روایت دیگر امام صادق(ع) فرمودند: زیارت بروید بهتر است از اینکه به زیارت نروید و زیارت نروید بهتر است از اینکه به زیارت بروید! راوی می‌گوید: محضر مبارکش عرض کرد: کمر من را شکستید با این کلام. حضرت فرمودند: به خدا قسم یکی از شما وقتی به زیارت قبر پدرش می‌رود غمگین و اندوهناک می‌رود ولی به زیارت قبر مطهر آن حضرت می‌روید در حالی که با خود سفره‌ها می‌برید، نه، این طور نباید به زیارت آن جناب بروید بلکه زیارت‌ش کنید با حالی افسرده و حزین و گرفته؛ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَ تَزُورُونَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ لَا تَزُورُونَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَزُورُوا. قَالَ قُلْتُ: قَطْعَتْ ظَهْرِي. قَالَ: تَالَّهِ إِنَّ أَحَدُكُمْ لَيَذْهَبُ إِلَى قَبْرِ أَبِيهِ كَيْيَاً حَرِيَّنَا وَ تَأْتُونَهُ أَنْتُمْ بِالسُّفَرِ. كَلَّا حَتَّى تَأْتُونَهُ شُغْنًا غُبْرًا (کامل الزیارات/ ۱۳۰/۱)

در مسیر پیاده‌روی که می‌توانید با شکم خالی ذکر بگویید، چرا با پرخوری، خود را دچار غفلت کنیم؟!

- ضمن اینکه فرموده‌اند در حال عبادت خوب است که شکم آدم خالی باشد، و این کار(پیاده‌روی اربعین) یک عبادت بسیار باعظمت و نورانی است. البته ممکن است سقف ظرفیتی بعضی‌ها واقعاً این باشد که برای پذیرایی شدن بیایند و این برای شان شیرین باشد، ولی شما بدانید که خصوصاً سفر زیارتی امام حسین(ع) پرهیزه‌های مشخصی دارد و صریحاً در روایات آمده است.

ما داریم به یک مهمانی می‌رویم. یادمان هست که قبلًاً مادرها وقتی بچه‌های خود را به مهمانی می‌بردند می‌گفتند: «زیاد در سفره دست دراز نکن، اگر خواستی خودم به تو می‌دهم!» یعنی مادرها در مهمانی‌ها برای آبروداری، به بچه‌ها یک‌مقدار پرهیز غذایی می‌دادند. ما هم در این مهمانی بزرگ، باید اینها را نشان دهیم. البته آنجا وقتی موقعیتش پیش بیاید، واقعًا به زائرین التماس می‌کنند که «بیایید میل بفرمایید» اما واقعًا حیف است برای شما که می‌توانید در آن لحظات نورانی پیاده‌روی، با شکم خالی ذکر بگویید، چرا شکم خود را پر کنید و خود را دچار غفلت کنید؟ این خیلی صدمه است.

۳. تعقیبات نماز را طولانی کنید و با محوریت نماز جماعت و قرآن به عبادت بپردازید، با تجربه‌ترها مسیر نجف-کربلا را در ۵ روز می‌روند نه ۲ روز

۰ نکتهٔ دیگر در آداب اربعین، پرداختن به عبادات و خصوصاً با محوریت نماز جماعت و قرآن است. مثلاً نماز جماعت‌های بسیار خوش آب و رنگ، با تعقیبات کمی مفصل‌تر. وقتی سرِ صفوں نماز جماعت نشسته‌اید، زیاد عجله نکنید که بلند شوید و راه بیفتید. آن کسانی که در این سفر تجربهٔ بیشتری دارند، عجله‌ای ندارند که این مسیر پیاده‌روی-نجف تا کربلا-را در دو روز طی کنند، بلکه ۴-۵ روز، این پیاده‌روی را طول می‌دهند. و عجیب اینکه نورانیت خود مسیر پیاده‌روی بیشتر از نورانیت زمانی است که شما مقیم کربلا هستید. این هم یک اسراری دارد!

۰ وقتی شما در طول مسیر پیاده‌روی می‌خواهید استراحت‌گاه‌های خودتان را تنظیم کنید، چه اشکالی دارد که مکان استراحت شما، همان جایی باشد که موقع اذان می‌رسید؟ یعنی در طول مسیر هر وقت که موقع اذان و نماز شد، در همان جایی که برای نماز توقف می‌کنید، بنشینید و استراحت کنید. و تعقیبات نماز را هم کمی طولانی کنید.

روضه‌ها را هم در صفوں نماز جماعت بخوانید، این مسیر باید به یک عبادت‌گاه تبدیل شود!

۰ حتی اگر می‌خواهند روضه بخوانند، روضه‌ها را هم در صفوں همین نمازهای جماعت بخوانند. اصلاً این مسیر باید تبدیل به یک عبادت‌گاه بشود. این یکی از صحنه‌هایی است که باید دیده شود.

۰ برخی دوستان، طراحی کردند که در مسیر نجف کربلا، یک ختم قرآن انجام دهند و این امکان دارد. با هنوزفری‌ها و گوشی‌ها می‌توانید در اوقات مناسب و در هنگام راه رفتن قرآن بخوانید و همه یا بخشی از قرآن را ختم کنید و ثوابش را به حضرت زهرا(س) و حضرت زینب(س) و ۱۴ معصوم هدیه کنید. و ثواب این هدیه کردن را به روح شهداء و حضرت امام(ره) نثار کنید. و کل این ثواب مضاعف را به روح رفتگان خود هدیه کنید.

۴. «دعوا درست نشدن» بر اصلاح برخی رفتارهای غلط اولویت دارد/ در این سفر زیاد هوس «برخی نهی از منکرها» به سرتان نزند

۰ نکتهٔ دیگری که در این سفر باید به آن پرداخت، این است که زیاد در این سفر هوس برخی «نهی از منکر و امر به معروف»‌ها به سرتان نزند؛ چون ممکن است برخی از سلایق در این سفر بخواهند یک‌مقدار پرنگ‌تر بشوند؛ برای اینکه دعوا درست کنند. «دعوا درست نشدن» اولویت دارد بر اینکه رفتار غلط اصلاح شود. پس مراقب باشید که یک‌دفعه‌ای تصمیم نگیرید که در آنجا همه‌چیز را درست کنید!

دستور امام صادق(ع): با دشنامدهنده به علی(ع) برخورد نکن! مصافحه کن!

- با توجه به اینکه آن جریان خبیث سیاسی دشمن اسلام و تشیع و ایمان، دنبال دعوا راه اندختن هستند، لذا شما این فرصت را از آنها بگیرید. **امام صادق(ع)** یکی از دوستان شان را دیدند و فرمودند: این طوری که من به تو نگاه می‌کنم، احساس می‌کنم اگر کسی دشنام به علی(ع) بدهد، تو حاضری او را به قتل برسانی؟ او گفت: بله، من نمی‌توانم تحمل کنم. حضرت فرمود: ولی می‌دانید ما چگونه هستیم؟ کسی که جد من یعنی علی(ع) را صب کند و به ایشان نفرین کند، من از او فاصله می‌گیرم تا عصبانیت او فروکش کند و بعد می‌روم با او مصافحه می‌کنم. (قالَ لِي أَبُو جَعْفَرٍ عَ: إِنِّي أَرَاكَ لَوْ سَمِعْتُ إِنْسَانًا يَشْتِمُ عَلَيَا فَأَسْتَطَعْتُ أَنْ تَقْطَعَ أَنْفَهُ فَعُلِّتَ. قَلَّتْ نَعْمَ. قَالَ: فَلَا تَفْعَلْ. ثُمَّ قَالَ: إِنِّي لاأسْمَعُ الرَّجُلَ يَسْبُ عَلَيَا [جَدَّى] وَ أَسْتَرِّ مِنْهُ بِالسَّارِيَةِ فَإِذَا فَرَغَ أَتَيْتُهُ فَصَافَحْخَتُهُ؛ مَحَاسِن١/٢٦٠)

از برخوردهایی که دشمن سوء استفاده می‌کند، پرهیز کنید/ طبیعی است که دشمن در این زمینه، نقشه‌هایی داشته باشد!

- یقیناً اگر در یک موردی جایش باشد، آدم باید مراقبت کند تا دعواهی پیش نیاید؛ مثلاً دعوا بر سر اختلاف نظرهای سیاسی، یا اختلاف نظرهای دیگر. حتی اگر می‌دانید که یک کسی دارد یک بدعتی می‌گذارد، اگر زمینه گفتگوی صمیمانه هست، اشکالی ندارد با او صحبت کنید، ولی اگر او می‌خواهد نزاعی ایجاد کند، باید بهشدت از نزاع پرهیز کرد و بالخند برخورد کرد. وقتی امام صادق(ع) با فرد ناصیبی، آن طور بزرگوارانه برخورد می‌کند، شما هم باید از برخوردهایی که دشمن سوء استفاده کند، پرهیز کنید. چون طبیعی است که دشمن در این زمینه، نقشه‌هایی داشته باشد. و این صحنه‌هایی است که پارسال به‌طور مختصر دیده شد و تنش‌زا بود. و دشمن حتماً برای این برخوردها، برنامه‌ریزی می‌کند.

- انگلیس خبیث آنقدر نامرد است که نه فقط دستگاه امنیتی و سرویس‌های جاسوسی انگلیس، بلکه دستگاه تبلیغاتی او-که می‌خواهد یک وجاhtی هم داشته باشد- چند سال پیش در روز تاسوعاً می‌گفت: «امروز، روز تاسوعاً است که شیعیان برای برادر ناتنی امام حسین(ع) عزاداری می‌کنند!» در حالی که ما می‌گوییم: «اصلًا برادر واقعی یعنی عباس!» آنوقت این انگلیسی نامرد، چیزی که در مخیله هیچ بچه‌شیعه‌ای تابه‌حال خطور نکرده بود، را مطرح می‌کند که «بالفضل، برادر ناتنی امام حسین است!» یعنی تا جایی که بتواند ضربه می‌زند و اختلاف می‌اندازد. و سال‌هاست که در محرومها و عزاداری‌ها دارد بر روی اختلاف‌افکنی بین شیعیان برنامه‌ریزی می‌کند.

باید فهرست آداب پیاده‌روی اربعین تهیه شود و بین «همه زائرین» توزیع شود

- امیدوارم که فهرست بلندی از این آداب اربعین-هم آداب معنوی و هم آداب رفتاری و اجتماعی- تهیه شود، تا زائرین ما این آداب را در این سفر نورانی رعایت کنند. باید کسانی که اهل ذوق و دقت هستند، آداب پیاده‌روی اربعین را بنویسند، توزیع کنند و تشریح کنند، به طوری که حتی یک نفر از کسانی که در این پیاده‌روی حاضر می‌شود هم نباشد که این آداب به دستش نرسیده باشد. مطمئن باشید که با رعایت

این آداب، اجر این سفر و این حرکت بسیار باعظمت، مضاعف خواهد شد. ما امید واثق داریم که این زیارت باعظمت مقدمه‌ساز ظهور عاجل حضرت قرار بگیرد.

هر کس برای اربعین قدمی بردارد، امام حسین(ع) نامش را ثبت می‌کند

- بنده اعتقاد دارم که هر کسی بخواهد برای اربعین یک کاری انجام دهد و قدمی برای اربعین امام حسین(ع) بردارد، امام حسین(ع) نام او را ثبت می‌کند. اصلاً آدم هر قدمی که برای اربعین بر می‌دارد، حالش واقعاً عوض می‌شود. ان شاء الله توفيق پیدا کنید در این مسیر نورانی قدم بردارید. مخصوصاً اربعین امسال که از نظر زمانی (فصلی) تقریباً نزدیک به همان زمانی است که زینب کبری(س) به کربلا بازگشتند و در این مسیر حرکت کردند...

